

بررسی تاثیر ویژگی های مدیران در علاقه مندی معلمان به اجرای طرح های پژوهشی در مدارس متوسطه اول شهرستان مشکین شهر

فاطمه فیض الله زاده^۱

۱- کاردانی ادبیات فارسی، آموزش و پرورش مشکین شرقی (لاهرود)، اردبیل، ایران، کد پرسنلی ۵۱۸۷۵۳۰۹

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر ویژگی های مدیران در علاقه مندی معلمان به اجرای طرح های پژوهشی در مدارس متوسطه اول شهرستان مشکین شهر می باشد. این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی، به لحاظ روش توصیفی پیمایشی و از نظر اجرا جزو تحقیقات مقطعی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل کلیه دبیران و مدیران مدارس دخترانه متوسطه اول شهرستان مشکین شهر می باشد که تعداد نمونه ای با حجم ۱۰۸ نفر مدیر و ۳۰۶ نفر دبیر با روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شد که به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. بعد از توزیع و جمع آوری داده ها، انجام تجزیه و تحلیل های لازمه از طریق نرم افزار های SPSS نسخه ۲۲ و آزمون های آماری همبستگی پیرسون، رگرسیون، آزمون t و تحلیل واریانس در دستور کار قرار گرفت. نتایج نشان داد بین دانش پژوهشی مدیران و میزان گرایش به پژوهش در بین دبیران به عنوان متغیر وابسته رابطه معنی داری وجود ندارد و بین عملکرد پژوهشی، مهارت های شغلی، مدیر با میزان گرایش به پژوهش دبیران رابطه معناداری وجود دارد.

کلید واژه ها: ویژگی های مدیران، علاقه مندی دبیران، اجرای طرح های پژوهشی، متوسطه اول، مشکین شهر

۱-مقدمه

پژوهش در مدارس سبب رشد علمی و فرهنگی منابع انسانی می شود و انسان را از جهل و ناآگاهی به علم می رساند و حقایق و واقعیت ها را آشکار می کند و راه را برای حل مسایل و مشکلات پیچیده هموار می کند. پژوهش به عنوان یکی از مهم ترین منابع شناخت و آگاهی انسان از دیرباز نقش مهمی در توسعه جوامع و سازمان ها داشته است. در آموزش و پرورش نیز به عنوان یکی از پیچیده و دشوارترین عرصه فعالیت های بشری، پژوهش در تولید دانایی نقش برجسته ای داشته و دارد (ساکی، ۱۳۹۳). ذهن خلاق بشر از زمان های دور همواره در پی این بوده است که پاسخی برای پرسش های خود بیابد، ناشناخته ها را مورد شناسایی قرار دهد و بنیان های زندگی فردی و اجتماعی خود را بر یافته های علمی هموار سازد. نیاز واقعی به پژوهش ناشی از نیاز واقعی به دانستن است. به همین دلیل روحیه ی پژوهش، مطالعه و کنکاش علمی در زمینه های مختلف با انسان آمیخته بوده و با پیشرفت و تکامل حیات اجتماعی و گسترش علوم و فنون عجین شده است. تحقیقات، خلاقیت و ابتکار اساسی ترین نیاز ها جهت نیل به پیشرفت، توسعه، رفاه عمومی استقلال واقعی است (رحمانی، ۱۳۹۳). در همین ارتباط فعالیت های پژوهشی و

مطالعاتی نقشی ویژه در توسعه همه جانبه کشور دارند. تأکید بر پژوهش و تأکید پژوهشگران بر فعالیت های تحقیقاتی مورد نیاز کشور یکی از ابتدایی ترین راه های رسیدن به خود کفایی است. توسعه بدون تحقیق کار آمد نیست. موفقیت روز افزون علم در شناخت جهان هدفدار و قانونمند که با تکیه بر ابتکارات و خلاقیت های به ودیعه نهاده شده از سوی خداوند متعال در وجود بشر و بهره برداری از قدرت شگرف اندیشه اسلامی صورت گرفته، فضای زندگی جدیدی را برای انسان ها به ارمغان آورده است (ظفری، ۱۳۹۵). مدیر به عنوان رکن اساسی و تعیین کننده در مدرسه باید با فلسفه تحقیقات آموزشی، که همان بهبود اوضاع آموزشی می باشد، آگاه باشد و دانش و مهارت مورد نیاز را برای راهنمایی معلمان را کسب نماید و عملکرد خوبی از خود نشان دهد و معلمان نیز که به عنوان کلید اصلی آموزش و پرورش هستند، بتوانند در جهت بهبود جنبه های مختلف حرفه تدریس، اثرات عمیق بر یادگیری دانش آموزان و سازگاری آنان در مدرسه از طریق پژوهش و گرایش به پژوهش باقی گذارند. پژوهش در مسیر توسعه دانش و آگاهی نقش اساسی داشته و اهمیت پژوهش در اداره مؤثر وظایف سازمان ها بر کسی پوشیده نیست، دانش و عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی مدیر یک مدرسه نیز بر معلمان و دانش آموزان تأثیر گذار می باشد. به طوری که کفایش (۱۳۹۵) در پژوهشی به این نتیجه رسید که رابطه معناداری بین عملکرد پژوهشی مدیر با میزان گرایش به فعالیت های پژوهشی دبیران وجود دارد. هم چنین هلیما^۱ (۲۰۱۰) در تحقیقی به این نتیجه رسید که پژوهش به معلمان و مدیران در شناسایی مشکلات و غلبه بر آنها کمک می کند و دانش پژوهشی مدیر به توسعه ی دانش معلم کمک می کند دانشی که حرفه ای و معتبر و قابل اعتماد باشد. پژوهنده شدن معلمان سبب توسعه اجتماعی آنان می شود به این معنا که معلمان با پژوهش و کسب آگاهی و ارزش غنی و داوری بر مبنای آن ها، پایگاه اجتماعی خود را بالا می برند. مردم به معلم به چشم افراد آگاه و صاحب اندیشه نگاه می کنند در نتیجه نگرش ها نسبت به موقعیت اجتماعی معلمان تغییر می کند (شیرزاد کبری، ۱۳۹۶). رابطه معلم و شاگرد در مدرسه مبتنی بر عمل معنی دار است نه بر اساس یک روش استاندارد و از پیش تعیین شده. پژوهش های مرسوم دانشگاهی در اکثر موارد، نظر را بر عمل مقدم می دانند و نظر را هدایتگر عمل تصور می کنند ولی معلمان در کلاس ها بیشتر به عمل تربیتی می اندیشند و نظر و عمل را در حین فعالیت در هم می آمیزند عملکرد تحقیق با رشد معلم در خصایصی مانند: عینیت، مهارت در فرایندهای تحقیق، عادات تفکر، توانایی انجام کار هماهنگ با دیگران و داشتن روحیه ی تخصصی است (انتصاری، ۱۳۹۰). با توجه به توضیحات بالا و اینکه تحقیقات اندکی بر روی ویژگی های مدیران و گرایش پژوهشی دبیران انجام شده است و با توجه به این که شهرستان مشکین شهر یکی از شهرستان های محروم کشور می باشد نیروی انسانی می تواند در محرومیتش مؤثر باشد و به همین دلیل مدیران و معلمان نیز کمتر به پژوهش و نقش آن در آموزش توجه می کنند و بسیاری از کارهای پژوهشی که از آن ها خواسته می شود را انجام نمی دهند و عملکرد و رفتار مدیر در این زمینه بسیار مهم می باشد. هم اکنون بر اساس بررسی های انجام شده افت تحصیلی در دوره ی متوسطه در شهرستان مشکین شهر بسیار بالاست و می توان گفت عامل اصلی پیشرفت در مدارس مدیر و یا همان نیروی انسانی می باشد و پژوهش مدیر و عملکرد و دانش پژوهشی مدیر و مهارت های شغلی مدیران مدارس می تواند باعث پیشرفت تحصیلی و رفع نواقص موجود در مدرسه شود و از طرفی گرایش به پژوهش در میان دبیران باعث بهبود تدریس معلمان و اثربخشی و حرفه ای شدن آنها در کارشان می شود. احتمال این که دانش و عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی مدیران و گرایش پژوهشی دبیران عوامل موفقیت های یاد شده است. بر آن است تا وجود این رابطه را بررسی و به ویژه عواملی را که مؤثر بر گرایش معلمان به فعالیت های پژوهشی هستند، مشخص گردد. تا از این طریق اهمیت نقش دانش و عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی مدیران مدارس بر گرایش پژوهشی دبیران نمایان شده و با نتایج به دست آمده زمینه پیشرفت و اعتماد بیشتر در مدارس کشورمان به ویژه مدارس شهرستان مشکین شهر فراهم آید. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر ویژگی

^۱ . Halima

های مدیران در علاقه مندی معلمان به اجرای طرح های پژوهشی در مدارس متوسطه اول شهرستان مشکین شهر انجام گرفته است.

۲- روش

این پژوهش به لحاظ هدف کاربردی، به لحاظ روش توصیفی پیمایشی و از نظر اجرا جزو تحقیقات مقطعی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل کلیه دبیران و مدیران مدارس دخترانه متوسطه اول شهرستان مشکین شهر می باشد که تعداد نمونه ای با حجم ۱۰۸ نفر مدیر و ۳۰۶ نفر دبیر با روش نمونه گیری تصادفی انتخاب شد که به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دادند. این پرسشنامه مشتمل بر ۵۰ سوال پنج گزینه ای در مقیاس لیکرت و در دو بعد ویژگی های مدیران (۳۰ گویه) و گرایش دبیران به پژوهش (۲۰ گویه) می باشد که پاسخ ها از خیلی کم تا خیلی زیاد تشکیل شده است. اعتبار پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۹۴۶ بدست آمد. بعد از توزیع و جمع آوری داده ها، انجام تجزیه و تحلیل های لازمه از طریق نرم افزار های SPSS نسخه ۲۲ و آزمون های آماری همبستگی پیرسون، رگرسیون، آزمون t و تحلیل واریانس در دستور کار قرار گرفت.

۳- یافته ها

جدول (۱): ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	ضریب همبستگی	سطح معناداری
دانش پژوهش مدیران و گرایش به پژوهش دبیران	۰/۰۷۱	۰/۳۱۳
عملکرد پژوهشی مدیران و گرایش به پژوهش دبیران	۰/۳۸۵	۰/۰۰۰
مهارت های فنی مدیران و گرایش به پژوهش دبیران	۰/۲۲۳	۰/۰۰۱
مهارت های انسانی مدیران	۰/۱۹۵	۰/۰۰۱
مهارت های ادراکی مدیران	۰/۲۸۶	۰/۰۰۱

بین دانش پژوهشی مدیران و گرایش به پژوهش در دبیران در سطح اعتماد ۹۵ درصد ارتباط معنا داری مشاهده نشد. بین عملکرد پژوهشی مدیران و گرایش به پژوهش در دبیران در رابطه معناداری وجود دارد ($p < 0/001$) این ارتباط به صورت مثبت می باشد. به عبارت دیگر هر چه عملکرد پژوهشی مدیران از دید دبیران بالاتر ارزیابی شود، میزان گرایش به پژوهش در بین دبیران بالاتر است.

بین گرایش به پژوهش دبیران و مهارت های فنی، انسانی و ادراکی مدیران ارتباط معنادار مثبتی مشاهده می شود ($p < 0/001$) همانند عملکرد پژوهشی مدیران، مهارت فنی، انسانی و ادراکی مدیران تاثیر مثبتی بر افزایش گرایش به پژوهش در بین دبیران دارد.

جدول (۲): خلاصه مدل رگرسیون

R	ضریب تعیین	ضریب تعیین استاندارد	خطای استاندارد برآورد	آماره های تغییر				
				R	F	Df1	Df2	Sig
۰/۴۱۳	۰/۱۷۰	۰/۱۶	۱۰/۱۲۲۴۱	۰/۱۷	۱۲/۳۲	۵	۳۰۰	۱۰۰

با استفاده از متغیر های دانش پژوهشی مدیران، عملکرد پژوهشی مدیران، و مهارت های فنی، انسانی و ادراکی مدیران به عنوان متغیر های پیش بینی کننده و گرایش به پژوهش در دبیران به عنوان متغیر وابسته یا مورد پیش بینی، مدل رگرسیون تعریف شده معنادار می باشد.

جدول (۳): ضرایب رگرسیون

سطح معناداری	t	ضرایب استاندارد Beta	ضرایب غیراستاندارد		
			خطای معیار	B	
۰/۰۰۰	۱۰/۹۴۴		۴/۹۰۶	۵۳/۶۹۰	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۵/۳۱۸	۰/۳۳۹	۰/۰۳۷	۰/۱۹۸	عملکرد پژوهشی مدیران
۰/۸۰۶	۰/۲۴۶	۰/۰۱۸	۰/۲۳۵	۰/۰۵۸	مهارت های فنی مدیران
۰/۱۰۳	-۱/۶۳۶	-۰/۱۴۲	۰/۲۷۶	-۰/۴۵۲	مهارت های انسانی مدیران
۰/۰۰۹	۲/۶۴۱	۰/۲۱۳	۰/۲۴۳	۰/۶۴۳	مهارت های ادراکی مدیران
۰/۵۲۴	۰/۶۳۹	۰/۰۳۴	۰/۲۱۷	۰/۱۳۸	دانش پژوهشی مدیران

به غیر از متغیر های مهارت فنی مدیران، مهارت انسانی مدیران و دانش پژوهشی مدیران، دیگر متغیر های پیش بین (عملکرد پژوهشی مدیران، و مهارت ادراکی مدیران) از ضرایب رگرسیون (بتا) معنا داری برخوردار بوده ($p < ۰/۰۰۱$) و نشان می دهند توانایی پیش بینی متغیر گرایش به پژوهش در دبیران را دارند.

۴- نتیجه گیری

نتایج حاصل از تحقیق حاکی از آن است که دانش پژوهشی مدیران در میزان گرایش به پژوهش دبیران تاثیری ندارد. یعنی میزان سواد پژوهشی و آگاهی مدیر از روش تحقیق و کارهای پژوهشی بر میزان گرایش به پژوهش دبیران تاثیری ندارد. عملکرد پژوهشی مدیران از جمله عوامل تاثیر گذار بر گرایش به پژوهش دبیران می باشد. یعنی هرچه عملکرد پژوهشی مدیران بیشتر باشد، میزان گرایش به پژوهش در بین دبیران نیز بیشتر می باشد و این نتیجه بیانگر این است که مدیر به عنوان عنصر مهم در مدرسه می تواند تاثیر فراوانی از نظر فعالیت و عملکرد بر معلمان بگذارد، پس از نظر معلمان هرچه مدیر فعالیت پژوهشی بیشتری داشته و منابع و امکانات پژوهشی فراهم نماید گرایش به پژوهش معلمان نیز بیشتر می شود. مهارت های شغلی (فنی، ادراکی و انسانی) مدیران نیز از عوامل تاثیر گذار بر میزان گرایش به پژوهش دبیران می باشد و این نتیجه نیز بیانگر این است که هرچه مدیر در روابط انسانی و احترام، برنامه ریزی، تصمیم گیری و در کل در مهارت های شغلی خود بهتر عمل کند گرایش به پژوهش دبیران نیز بیشتر است. علاوه بر این نتایج تحلیل واریانس نشان می دهد متغیرهای عملکرد پژوهشی و مهارت ادراکی مدیران به طور معناداری توانایی پیش بینی متغیر گرایش به پژوهش دبیران را دارد. یعنی تاثیر بیشتری بر متغیر گرایش به پژوهش دارند. در این تحقیق نشان داده شد که هرچه میزان عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی مدیران بیشتر باشد گرایش به پژوهش معلمان به طرف مثبت سیر می کند. نتیجه تحقیق به این معنی نیست که عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی

تنها از عوامل تاثیر گذار بر گرایش به پژوهش هستند زیرا گرایش به پژوهش معلمان از عوامل دیگری نظیر تحصیلات و نوع فعالیت های پژوهشی و سلايق و ارزش های شخصی وامكانات پژوهشی نیز براساس تحقیق کفاشی (۱۳۹۵) متاثر می باشد. ولی آنچه روشن است یکی از متغیر های مهم و شاید مهمترین متغیری که بر میزان گرایش به پژوهش دبیران اثر گذار است، عملکرد پژوهشی و مهارت ادراکی مدیر می باشد. با توجه به نتایج بدست آمده پیشنهاد می شود؛ برای افزایش عملکرد پژوهشی مدیران از طریق آشنا نمودن آنها با مهارت های پژوهشی و فراهم نمودن بستر مناسب برای انجام فعالیت های پژوهشی و آگاه نمودن دبیران از نتایج حاصل به منظور افزایش گرایش به پژوهش در بین دبیران زمینه لازم فراهم شود. به دلیل این که در این تحقیق، رابطه ی معنادار ی بین عملکرد پژوهشی و مهارت های شغلی مدیران با میزان گرایش به پژوهش دبیران مورد تأیید قرار گرفت، مسئولین می توانند به برگزاری دوره ها و یا کارگاه های آموزشی برای دبیران و مدیران به صورت مشترک در جهت افزایش مهارت های پژوهشی اقدام نمایند. در برنامه ها و محتوای آموزشی مراکز تربیت معلم برای هدایت معلمان به امور پژوهشی تجدید نظرهایی صورت گیرد.

۵- منابع

- انتصاری، ناهید. (۱۳۹۰). بررسی نیازهای آموزشی مدیران مدارس راهنمایی در سه حیطه ی مهارت های فنی، انسانی، ادراکی و ارائه ی الگوی مناسب بر آموزش ضمن خدمت به دخترانه ی شهر تهران، پایان نامه ی کارشناسی ارشد، دانشکده ی روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- رحمانی، ش. (۱۳۹۳). بررسی نظر دبیران در خصوص میزان مهارت های اثر بخشی مدیران و رابطه ی آن با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دبیرستانهای شیراز، رساله ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، دانشکده ی علوم تربیتی.
- ساکي، رضا. (۱۳۹۳). سواد پژوهشی معلم، تهران، دانش آفرین
- شیرزاد کبریا، بهارک؛ خوش نظر، حسین (۱۳۹۶). تاثیر مدیریت دانش بر عملکرد پژوهشی دبیران دوره دبیرستان از دیدگاه مدیران شهرستان سقز، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی؛ شماره دوم.
- ظفری، امیر (۱۳۹۵). شناخت عوامل مؤثر بر گرایش معلمان به فعالیت های پژوهشی از دیدگاه معلمان منطقه ماهان کرمان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه کرمان.
- کفاشی، مجید (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر میزان گرایش اعضای هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی به انجام فعالیت های علمی و پژوهشی، فصلنامه اندیشه های تازه در علوم تربیتی؛ سال سوم، شماره چهارم.